

németeknek, vagy a tanács úgy döntött, hogy ezt a nyilvánvalóan fogós kérdést kihagyja a jegyzőkönyvből.²⁴ A bizonyítékokból azonban kiderül, hogy Horthy – talán vonakodva és akaratán kívül – valóban hozzájárult jelentős számú „zsidó munkás átadásához német haditermelési célokra”. Horthy beleegyezése fontos volt a németek számára, akik szerették volna megőrizni Magyarország látszólagos szuverenitását, biztosítani az új, náci barát magyar kormány együttműködését, és törvényes keretet biztosítani a „korlátozott” zsidóellenes művelethez.

Horthy altengernagy szerepe általában a német megszállás során és különösen a zsidókérdésben a háború utáni történetírás egyik legvitatottabb kérdésévé vált. A marxista történészek és újságírók, különösen azok, akik Magyarországon élnek, általában őt és polgári-arisztokrata környezetét tartják végső soron felelősnek a katasztrófáért. Elítélik Magyarország háború alatti vezetőit, mert nem hallgattak a határok mentén folyó német csapatösszevonásokról szóló figyelmeztetésekre, vonakodtak megtenni bármilyen katonai ellenintézkedést, úgy döntöttek, hogy elfogadják Hitler klessheimi meghívását, és végül mert úgy döntöttek, hogy továbbra is Horthy maradjon az államfő.²⁵

Azzal, hogy Horthy nem mondott le, majd úgy döntött, hogy közreműködik a Sztójay-kormány megalakításában (lásd a 13. fejezetet),

- törvényesítette a megszállást, s hozzájárult ahhoz, hogy az egész magyar államgépezetet a németek szolgálatába állítsák, ami nélkül valószínűleg nem hozhattak volna létre vagy tarthattak volna fenn rendezett megszállást;
- pacifikálta a magyar tömegeket, s ezáltal biztosította a németek megkívánta törvényességet és rendet, szavatolta a haditermelés zavartalan folytatódását, s elősegítette a quisling-szellem kialakulását az országban;
- éppen azoknak a tömeges bűnöknek az elkövetéséhez járult hozzá, legalábbis közvetve, amelyeket félelmei szerint a nyilasok követnének el, ha nem maradna hivatalában.

Horthy korábbi honvédelmi minisztere, Nagy Vilmos egyike azoknak, akik a háború után azt állították, hogy Magyarország elkerülhette volna a megszállás fájdalmait és borzalmait, ha Horthy ellenállt volna a német követeléseknek, köztük a Sztójay kinevezésére irányulóknak. Szerinte ha Horthy ellenállt volna, az ország követte volna őt, s a világ is megtudta volna, hogy Magyarország a náciizmus áldozata, nem pedig egyik csatlósa.²⁶

Másfelől viszont számos, különösen Nyugaton élő zsidó és nem zsidó történész és laikus szerint Horthy és alárendeltjei az adott helyzetben a